

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по професионално направление **8.2. Изобразително изкуство**
докторска програма **„Приложни, изящни изкуства и дизайн“**

Автор: **Ивелина Костадинова Стоянова-Михайлова**

Тема на дисертационния труд: **„Фотографският документ и перформативните практики: в търсене на руините на ефемерното“**

Научен ръководител: **проф. д-р Борис Владимиров Минков**

За рецензиране е представен дисертационен труд, разработен в Катедра „Приложни изкуства“ към Факултет „Изобразителни изкуства“ на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“-Пловдив. Трудът е с обем приблизително 170 страници и включва увод, три основни глави, заключение, формулирани научни приноси и библиография. Представен е и автореферат в рамките на 57 страници, отговарящ на темата.

Към дисертационния труд на **Ивелина Костадинова Стоянова-Михайлова „Фотографският документ и перформативните практики: в търсене на руините на ефемерното“** са представени всички необходими документи съгласно изискванията за защита на образователната и научна степен „Доктор“ в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив.

- **Заповед за зачисляване и заповед за отчисляване** на докторантката, удостоверяващи редовното ѝ докторантско обучение в докторска програма *„Приложни, изящни изкуства и дизайн“*.
- **Доклад от антиплагиатната система**, удостоверяващ липса на плагиатство и потвърждаващ оригиналността на представения дисертационен труд.
- **Три научни публикации** в рецензирани издания на АМТИИ – публикувани в съответствие с изискванията на институцията за минимум три научни приноса, свързани с темата на дисертацията.
- **Творческа автобиография и кратки биографични данни**, отразяващи професионалния път на авторката, нейния принос в областта на фотографията

Изследването разглежда взаимоотношението между **пърформативните практики и фотографската документация**, като се стреми да изясни начина, по който фотографският образ функционира като следа от ефемерно действие и като форма на архивиране на събитие.

В изследването се съчетават теоретичен анализ на философски и културологични концепции и емпирично наблюдение, базирано на теренна работа по време на религиозния фестивал **Кумбх Мела** в Индия.

Кратки биографични данни за докторанта

Авторката, Ивелина Стоянова-Михайлова, се позиционира като визуален артист и изследовател, чиято работа е фокусирана върху съвременните художествени практики, пърформанса и фотографията. Още на ниво магистърска степен в АМТИИ, тя заявява своя

интерес към разглежданата проблематика чрез дипломната си работа, което свидетелства за последователност и вътрешна логика в развитието на изследователската ѝ линия насочена към процесуалните и ефимерни форми в изкуството и към възможностите за тяхното визуално документиране.

Актуалност на тематиката

Темата на дисертационния труд се разполага в една ключова зона на съвременната художествена теория - пресечната точка между ефимерността на художественото действие и неговото съхраняване чрез фотография. Тя надхвърля конкретния проблем на пърформанса и се насочва към по-общия въпрос за природата на художествения образ в условията на съвременната визуална култура.

Съвременните художествени практики показват ясно изместване от устойчивия обект към процесуални и телесни форми, които съществуват като събитие, протичащо и изчезващо във времето. Това поставя въпроса как подобни форми могат да бъдат съхранени и интерпретирани.

В този контекст фотографията се явява ключов медиум. Тя не само регистрира действието, но го трансформира превръщайки го в устойчив образ, който функционира в различни пространства. Така фотографският документ се оказва не просто свидетелство, а активен участник в конструирането на паметта за събитието.

Актуалността на темата произтича именно от връзката между действието и образа, между присъствието и следата, която определя съвременните изследвания на визуалната култура и поставя въпроса за ролята на фотографията като носител на памет и интерпретация.

Целесъобразност на изследователските методи за постигане на поставените

Използваните изследователски методи могат да бъдат определени като адекватни на поставените цели, доколкото обхващат сложното взаимодействие между перформативното действие и неговата фотографска документация. Интердисциплинарният подход, който съчетава теоретичен анализ и теренно наблюдение, позволява изграждането на широк концептуален контекст и неговото прилагане в конкретна ситуация.

Сравнителният и интерпретативен анализ изяснява ключови понятия като перформативност, ефимерност и документация, докато теренният опит придава на изследването конкретност и ситуираност, показвайки как фотографията функционира в самата структура на събитието.

В същото време анализът на фотографския образ като самостоятелна визуална система остава ограничен, което открива възможност за по-задълбочено развитие на темата. Въпреки това, методологическата рамка е последователна и позволява извеждането на основната теза за фотографията като активен участник в процеса на създаване на памет и интерпретация.

Оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд демонстрира добро познаване на изследвания проблем, разгледан в пресечната зона между теорията на пърформанса, антропологията и визуалните изследвания. Съдържанието е логически организирано и структурирано съобразно академичните изисквания, като трите глави последователно развиват изследователската линия от теоретичен анализ към практически казус.

В същото време по-задълбоченият анализ на фотографския образ като самостоятелна визуална структура би допринесъл за по-ясно формулиране на резултатите. Може да се каже, че трудът се отличава с добра теоретична подготовка и последователен аналитичен подход.

Приноси и значимост на научната разработка и на публикациите по темата на дисертационния труд.

Съществен принос в дисертационния труд представлява интердисциплинарният характер на изследването, както и включването на текстов материал, основан на присъствието на авторката на ритуалното събитие Кумбх Мела в Индия. Този теренен опит придава автентичност и плътност на анализа, като свързва теоретичните постановки с конкретна художествена и културна ситуация.

Публикациите по темата подкрепят основните идеи на труда и свидетелстват за последователен изследователски интерес.

Критични бележки и препоръки

Наред с безспорните достойнства на дисертационния труд могат да бъдат направени и някои критични бележки, които се отнасят преди всичко до неговата концептуална ориентация и до мястото на фотографията в изследването.

На първо място ми прави впечатление, че въпреки ясно заявеното присъствие на фотографията в темата, самото изследване не е изградено около фотографския образ като основен аналитичен център. В значителна част от текста доминира теоретичният дискурс на перформанса, перформативността и антропологическите модели на действие, докато фотографията се появява по-скоро като вторичен компонент – като средство за документиране, отколкото като самостоятелен обект на изследване.

Това води до известно разместване на перспективата. Вместо темата да бъде разгърната от фотографията към перформанса, т.е. от спецификата на фотографския образ към неговото участие в перформативните практики, в дисертацията по-скоро се наблюдава обратното движение – от теорията на перформанса към фотографията като нейно следствие. В резултат на това фотографията остава в позицията на медиум, който обслужва анализа, но не и на поле, което определя неговата логика.

Този избор на подход поставя и един по-съществен въпрос, свързан със самата дисциплинарна рамка на изследването. Доколкото дисертацията се защитава в професионално направление, свързано с фотографията, би било очаквано именно фотографският образ да бъде водещият теоретичен и аналитичен фокус, а другите художествени практики – в случая перформансът – да бъдат разглеждани през него. В настоящия вид обаче фотографията по-скоро следва вече изградена теоретична рамка, отколкото да я формира.

В тази връзка би могло да се препоръча по-ясно пренасочване на изследователската перспектива към самата фотография като визуален език. Това предполага по-задълбочен анализ на фотографския образ - неговата структура, неговата времево-пространствена позиция между документ и интерпретация. Включването на повече примери от историята и теорията на фотографията, както и на автори, работещи именно в зоната между фотография и перформанс, би допринесло за по-пълното разгръщане на темата в рамките на нейната специалност.

Също така би било полезно да се постави по-ясно въпросът за позицията на фотографа - не само като свидетел на събитието, но и като участник в неговото конструиране. Подобен акцент би позволил да се мисли фотографията не като вторичен запис на действието, а като част от самата перформативна ситуация.

Тези бележки не намаляват значимостта на изследването, а по-скоро очертават възможна посока за неговото по-нататъшно развитие - посока, в която фотографията да заеме по-централно място като специфичен художествен и теоретичен проблем.

Авторефератът коректно и синтезирано представя структурата, основните идеи и резултатите на дисертационния труд, като отразява неговата логика и изследователски обхват. В същото време в него се запазва и характерното за изследването изместване към теориите на пърформанса, при което фотографията остава в по-скоро съпътстваща позиция.

Заклучение

Дисертационният труд представлява сериозен опит за осмисляне на взаимоотношението между ефимерното действие и неговата визуална следа, като поставя важни въпроси за статута на фотографския документ в съвременната култура. Въпреки това, при доминиращото присъствие на теориите на пърформанса, фотографията остава в по-скоро вторична позиция, което частично измества фокуса от нейната специфика като основен обект на изследване. Независимо от това, трудът демонстрира добра теоретична подготовка и аналитично мислене и може да бъде разглеждан като принос към изследванията в областта на визуалната култура.

Предлагам на научното жури да присъди на Ивелина Костадинова Стоянова-Михайлова образователната и научна степен „Доктор“.

Становище:

доц. д-р Мариана Дафова

Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство

„Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив